

El feedback, l'element clau per afavorir l'autoregulació

Dimarts, 4 de maig de 2021

Reflexionar sobre
l'avaluació que volem
és una forma de
reflexionar sobre
l'educació i la societat
que volem.

Ticket d'entrada

Què entenc jo per feedback?

(One minute paper)

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Què entenem per feedback?

Feedback (retroalimentació, retroacció, retorn...), feedback efectiu, bon feedback, feedback de qualitat, feedforward....

Definició Feedback (OLT Feedback Project):

*“El feedback és un procés en el qual els aprenents **donen sentit a la retroalimentació** que reben sobre el que estan duent a terme i la utilitzen per **millorar de manera qualitativa les seves tasques o les seves estratègies d’aprenentatge.**”*

Michael Henderson (Monash), 2018

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Reptes per endavant

- **Gestió de l'entorn d'aprenentatge i autoregulació**

- Què hem de tenir en compte en la gestió d'aula per generar espais/propostes on l'aprenent prengui consciència sobre el seu procés de desenvolupament personal i d'adquisició dels aprenentatges?
- Quines condicions afavoreixen l'autoregulació de l'aprenent?

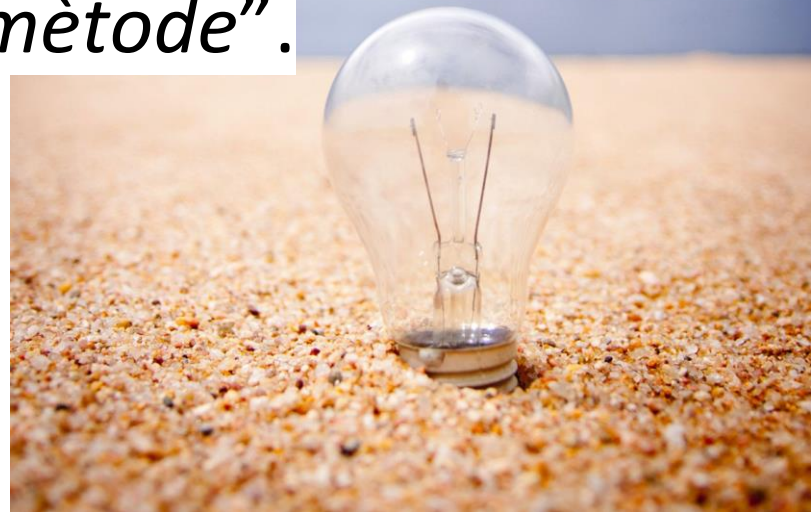
- **Feedback formatiu i retroalimentació**

- Quines característiques ha de tenir un feedback formatiu/efectiu perquè capaci l'autoregulació de l'aprenent?
- Com han de ser les retroalimentacions, comentaris, retroaccions, elogis, qualificacions, etiquetes... per que generin aprenentatge?

*“L`èxit dels aprenentatges es focalitza més en la **correcció** i en l’(auto) **regulació** contínua que no pas en la genialitat del mètode”.*

Philippe Perrenoud

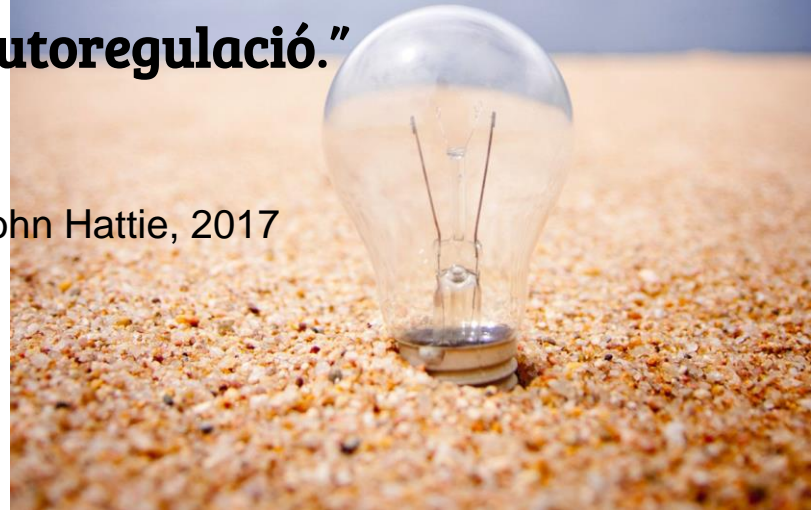

“L’important és utilitzar dades sobre el que fa, comunica, realitza, representa, expressa... l’alumne per poder després inferir el que comprèn, coneix, sent, pensa... Treballar amb el que és observable és la base de l’avaluació formativa, però també per autoregular el procés d’ensenyament. És a dir, entendre el feedback com a clau en la presa de decisions en el procés d’autoregulació.”

Griffin, 2007 - Aprenentatge visible per a professors - John Hattie, 2017

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

A close-up, shallow depth-of-field photograph of a microscope. The objective lens and eyepiece are visible, with a slide of tissue on the stage. The background is blurred, showing other parts of the microscope.

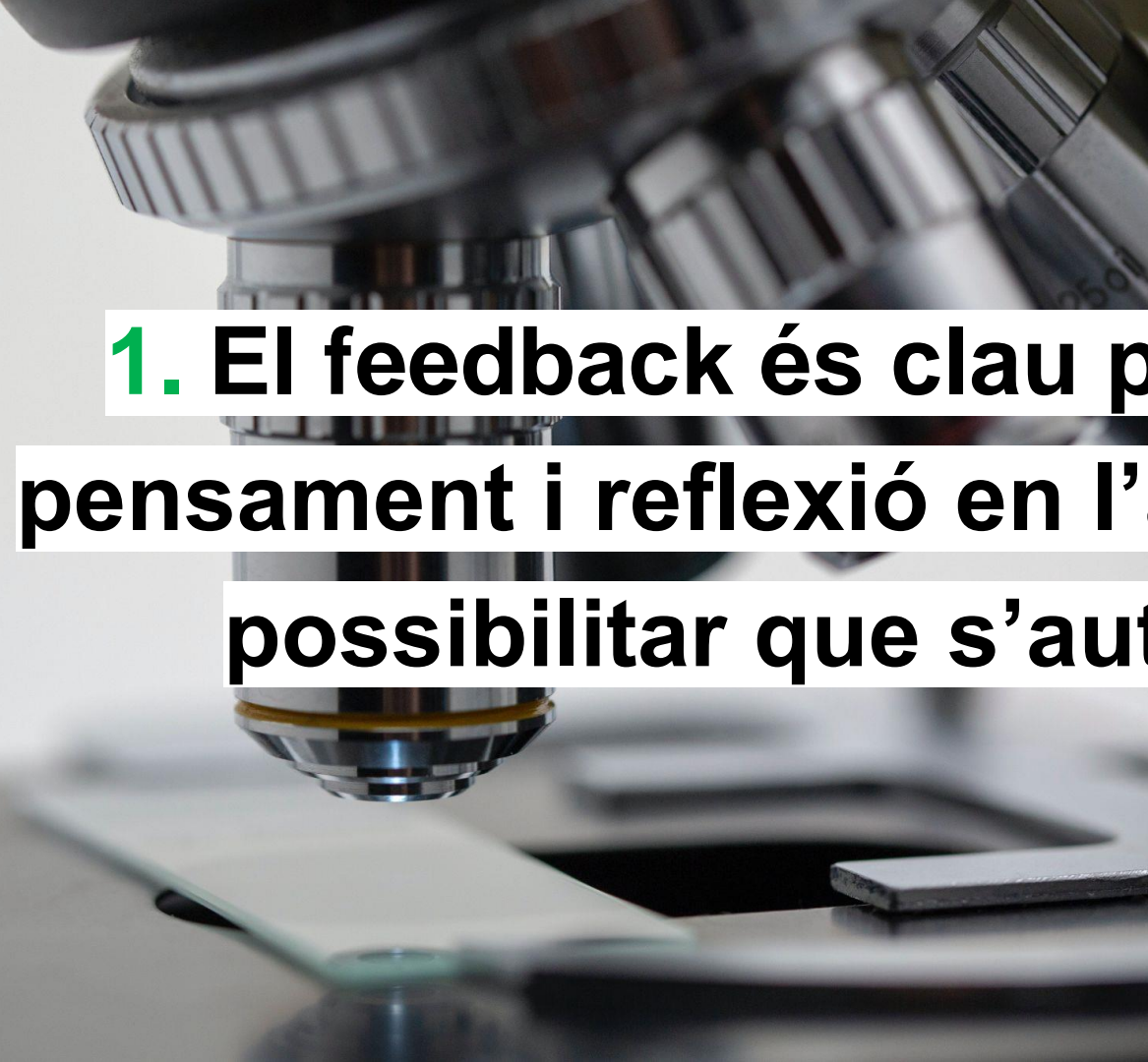
Autoregulació i *feedback*

4 idees inicials per compartir

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

1. El feedback és clau per generar pensament i reflexió en l'aprenent per possibilitar que s'autoreguli.

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

De l'aprendre **fent** a l'aprendre **pensant sobre el que fem**

“El **aprendizaje activo** incluye cualquier experiencia de aprendizaje en la que **el estudiante piensa activamente** sobre el objeto de aprendizaje, buscándole significado y contrastándolo con sus conocimientos previos”

Ruiz, H. (2019). *¿Cómo aprendemos?*. Editorial Graó

A close-up, shallow depth-of-field photograph of a microscope's objective lenses and stage. The background is a blurred green and white geometric shape.

2. Les persones que aprenen són aquelles que saben autoavaluar-se.

- Reconeixen què fan bé i què no.
- Entenen perquè no ho fan prou bé, les causes dels errors.
- S'autoregulen, és a dir, prenen bones decisions per avançar.

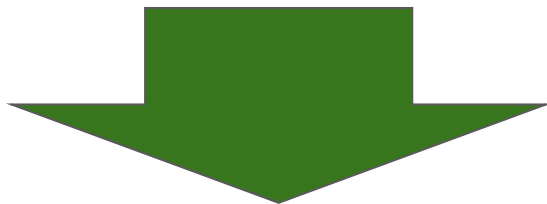
3. Què caracteritza a les persones que saben autoregular-se

- Identifiquen els objectius de les tasques (saben per què les fan).
- Abans de fer una tasca anticipen i planifiquen les principals accions que cal posar en pràctica per dur-la a terme.
- Identifiquen els criteris d'avaluació, que es relacionen amb les accions anteriors.

CANVI DE PARADIGMA

PASSAR DELS MESTRES DONANT COMENTARIS

**A ELS APRENENTS QUE ES RETROALIMENTEN A
ELLS MATEIXOS A PARTIR DELS COMENTARIS**

*”No hi ha receptes fixades que garanteixin que l'ensenyament tingui el màxim efecte possible en l'aprenentatge dels estudiants ni tampoc un conjunt de principis que s'apliquin a tot l'aprenentatge de tots els estudiants, però sí que **sabem que hi ha pràctiques que són EFECTIVES** i que n'hi ha moltes que no ho són.”*

John Hattie (Aprenentatge visible per a professors, 2017)

4. Per tant, cap a on s'ha d'orientar el feedback?

A estimular la reflexió dels aprenents sobre:

- a. Com es representen els objectius i el seu 'sentit'?
- b. Com anticipen i planifiquen estratègies per assolir-los?
(van molt més enllà de *"he de treballar, estudiar, fer els deures, estar atent..."*)
- c. Com es representen els criteris d'avaluació i entenen les causes dels seus encerts i dificultats?

L'avaluació no és neutra

“Dime cómo evalúas y te diré qué sociedad construyes. La forma que tenemos de evaluar marca inexorablemente a nuestros estudiantes, en la escuela y a lo largo de toda su vida, y con ello se contribuye a crear una sociedad u otra.”

[Evaluación de Estudiantes para la Justicia Social](#). (Murillo e Hidalgo, 2015b, p. 5)

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

FEEDBACK

Per a què, què, com, qui, quan..?

Per a què?

TOTS PODEM APRENDRE

“L’avaluació determina la nostra manera de veure’ns com aprenents i com persones.”

Carlos Magro, [*Evaluar es aprender*](#)

(Jornada sobre Avaluar per aprendre, Rosa Sensat - 11 de novembre de 2016)

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Què?

L'ERROR ÉS UNA OPORTUNITAT PER APRENDRE

Grup de treball : "Avaluar per aprendre"
Rosa Sensat

Com facilitem que l'aprenent es reguli mitjançant el feedback?

Les 3 preguntes del feedback:

- 1. Cap a on vaig? Quins són els meus objectius d'aprenentatge?*
- 2. Com hi arribaré? Quins avenços he realitzat per aproximar-me/assolir als/els objectius?*
- 3. Quin és el pas següent? Quins són els reptes següents que he de realitzar per avançar més?*

Hattie, J. (2017). El flujo de la clase: El lugar del Feedback. En Aprendizaje visible “para profesores”. Editorial Paraninfo.

CONSCIÈNCIA D'ALLÒ QUE FEM BÉ

Com?

Per exemple, a partir de **preguntes** que ajudin a pensar i amb el **temps** necessari.

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

*Aprender és un procés i el
feedback ha de ser constant*

Com?

*"L'avaluació hauria de ser un punt
d'avituallament on cada alumne pugui
trobar el que necessita."*

Jordi Domènech

Grup de treball : "Avaluar per aprendre"
Rosa Sensat

ESTRATÈGIES PER COMPARTIR ELS CRITERIS D'AVALUACIÓ AMB L'ALUMNAT

(Adaptació de les estratègies de la professora Elena Cano - UB)

1

Demandar a l'alumnat que faci explícits els criteris del que seria una tasca realitzada correctament

2

Demandar a l'alumnat que escrigui els criteris a partir d'un aspecte (per exemple: què vol dir complet o rigorós)

3

Utilitzar el modelatge (valorar els treballs d'anys o cursos anteriors identificant els criteris)

4

Prioritzar els criteris justificant per què han de tenir major o menor importància

5

Instruments formatius elaborats per l'alumnat

PROCÉS D'ACOMPANYAMENT PER AFAVORIR ALUMNES COMPETENTS

DEL MODELATGE

A L'AUTONOMIA

**SEMPRE COMPARTIT
AMB L'ALUMNE**

Com?

CONSCIÈNCIA D'ALLÒ QUE

FEM BÉ

Com?

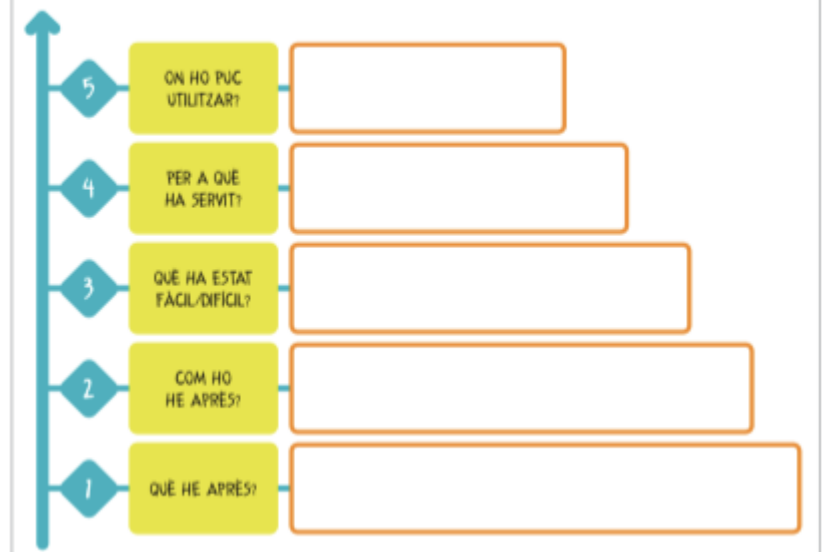
INFANTIL - Cicle Inicial - Cicle Mitjà

ESCALA DE METACOGNICIÓ

Cicle Mitjà - Cicle Superior - ESO

ESCALA DE METACOGNICIÓ

SESSIÓ 2: autoregulació Estratègies per promoure l'autoregulació

Abans de veure el vídeo	Després de veure el vídeo	Al final de la sessió
3 idees	3 idees	3 idees
<ul style="list-style-type: none"> -Compartir els objectius amb l'alumnat. -Conèixer temps i terminis esperats. -Donar pautes i bastides per superar possibles obstacles. 	<ul style="list-style-type: none"> -Donar sentit als objectius de manera conjunta. -Elaborar les rúbriques conjuntament promou la seva implicació -Promoure que l'alumnat trobi les seves solucions amb l'acompanyament de l'adult. 	<ul style="list-style-type: none"> -Cal molta dedicació de temps. -Cal molta coordinació entre els diferents docents per potenciar el mateix tipus d'estratègies. -Cada alumne es regula individualment, però a partir d la col·lectivitat.
2 preguntes	2 preguntes	2 preguntes
<ul style="list-style-type: none"> -Com podem ajudar a promoure que l'alumnat s'adoni que necessita ajuda? -On està el límit entre demanar ajuda i 	<ul style="list-style-type: none"> -Quins tipus de preguntes poden afavorir la presa de decisions? 	<ul style="list-style-type: none"> -Quin tipus de feedback permet als alumnes autoregular-se?

Com?

per aprendre"

Els tresors

M'enduc diversos tresors de la sessió d'avui. Per exemple el fet d'haver conegut una tècnica com la del Q-sort que tot i que et posa davant d'un repte monumental com haver de categoritzar o classificar i, per tant, decidir, alhora et permet establir un diàleg, fer-nos preguntes, situar-nos, reformular i construir conjuntament. Ha estat una molt bona experiència.

Grup de treball : "Avaluar per aprendre"

Rosa Sensat

SESSIÓ 4: qui dóna el feedback

evidències

el debat a INF ha estat **molt** ric però no n'he fet captura

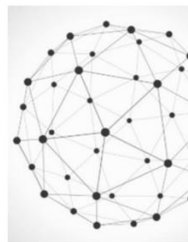
EL PER QUÈ del diari d'aprenentatge

- Intencionalitat
- Fugir de la piròtècnica
- Stop 'activitats'
- Espai de reflexió, conversa i aprenentatge

reflexions.

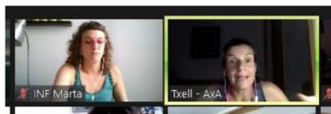
- L'adult a infantil ha de propiciar un clima per tal que la coavaluació sigui possible (emergeixi i es doni en condicions curoses). Sovint la coavaluació travessa totes les nostres relacions i moments d'aula però potser cal idear moments d'ancoratge per fer evident/fer conscient quelcom que fan de manera natural. Recordem que aprendre és quelcom social, ens calen els altres per avançar, SEMPRE.

-Ritualitzar en comptes de "fer habitual"(allunyar-nos dels hàbits).

- Allunyar-nos de la Piròtècnica™ (Projectes que es fan que fan sorolls, són bonics però són fum), defugir l'Activitis™ (produir moltes activitats que al final fan mitjana) en favor de menys activitats, que podem fer evolucionar, que siguin més globals i on hi pugui tornar forces vegades. Repensar la programació per fer-la més VAN-Califòrnia™ (flexible, versàtil, híbrida).
- Fer el Clic! de l'aprenem fent < aprenem pensANT.

«LA EDUCACIÓN PUEDE SUCEDER EN CUALQUIER LUGAR, EN CUALQUIER MOMENTO»

Grup de treball : "Avaluar per aprendre"

Rosa Sensat

CONSCIÈNCIA D'ALLÒ QUE

FEM BÉ

Com?

PREGUNTES PER PROMOURE LA REFLEXIÓ QUAN IMPLEMENTEM EL DIARI D'APRENTATGE

QUÈ HE APRÈS AQUESTA SETMANA?

QUÈ ÉS ALLÒ QUE M'ESTÀ COSTANT APRENDRE O QUE ENCARA NO TINC CLAR?

QUÈ ÉS EL QUE MÉS I/O MENYS M'HA AGRADAT I PER QUÈ?

COM M'HE SENTIT A CLASSE? (EMOCIONS)

HE DEMANAT I/O HE OFERT AJUDA A...

EL MEU PUNT DE PARTIDA ERA... I ARA ÉS...

EL QUE VULL APRENDRE EN AQUESTA ASSIGNATURA ÉS...

M'AGRADARIA APROFUNDIR EN...

HE TRANSFERIT EL QUE HE APRÈS A D'ALTRES ASSIGNATURES O SITUACIONS? COM HO PODRIA FER?

Grup de treball @RosaSensatAxA

CONSCIÈNCIA D'ALLÒ QUE FEM BÉ

Com?

PREGUNTES PER GUIAR EL TANCAMENT DEL DIARI D'APRENTATGE

EL QUE NO SABIA I ARA
SÉ ÉS...

EL QUE MÉS M'HA
COSTAT HA ESTAT... I HO
HE SOLUCIONAT AMB...

EL QUE MENYS M'HA
COSTAT HA ESTAT...
PERQUÈ...

EL QUE MÉS M'HA
IMPACTAT HA ESTAT...
PERQUÈ...

HE DEMANAT I/O HE
OFERT AJUDA A...

EL QUE ENCARA NO
HE RESOLT ÉS...

EL QUE HE TROBAT A
FALTAR HA ESTAT...

M'AGRADARIA
APROFUNDIR EN...

ELS REPTES QUE EM
PLANTEJO A PARTIR
D'ARA SÓN...

TÈCNIQUES

Com?

TAG Feedback (Edutopia)

T: digues alguna cosa que t'agradi

A: pregunta (no et queda clar)

G: dona una suggerència (millora)

Amic crític amb l'escala del Feedback

Pas 4: Ofereix recomanacions útils (*Podries provar de...*)

- _____
- _____
- _____
- _____

Pas 3: Què et preocupa del treball?. Focalitzat únicament en les idees, productes o parts específics (*Em preguntava si...*)

- _____
- _____
- _____
- _____

Pas 2: Valora. Què està ben treballat? Sigues específic (*M'agrada...*)

- _____
- _____
- _____
- _____

Pas 1: Clarifica el que tu has entès. (*No estic segur si he entès...*)

- _____
- _____
- _____
- _____

PAS 4: OFEREIX RECOMANACIONS ÚTILS

PAS 3: QUÈ ET PREOCUPA DEL TREBALL?

PAS 2: VALORA. QUÈ ESTÀ BEN TREBALLAT?

PAS 1: CLARIFICA EL QUE TU HAS ENTÈS

Crítical Friends Feedback Ladder by Philip Cummings is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported License. Based on a work at <https://imaginelearning.co.uk/resources/wikispaces.com>.

Traduïdo en català pel grup de treball d'Avaluar per Aprendre (Rosa Sensat) - maig de 2019

PERQUÈ L'OBJECTIU SIGUI APRENDRE!

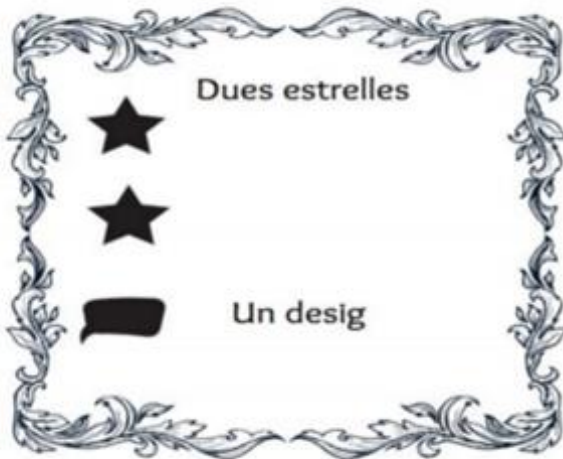
Tècniques de feedback

Dues estrelles i un desig

Aquesta tècnica es basa en donar feedback constructiu i específic mitjançant dos comentaris positius (estrelles) i un aspecte a millorar (desig), de forma propositiva per tal que orienti a com dur a terme aquesta millora.

Enllaç a la [plantilla de Dues estrelles i un desig \(feedback\)](#) (en pdf).

Feedback - dues estrelles i un desig

QUALSEVOL QUE PUGUI

COMMOUNE

Qui?

Companys (coavaluació), docents, familiars (heteroavaluació) i un mateix (autoavaluació)

ELS ALUMNES QUE APRENEN SOLS ES RETROALIMENTEN, S'AUTOAVALUEN.

Grup de treball : "Avaluar per aprendre"
Rosa Sensat

Quan?

ARA O MAI

Prop de quan s'ha generat la dificultat i en funció d'un objectiu d'aprenentatge.

CAL PLANIFICAR MOMENTS PER REFLEXIONAR I D'ENRIQUIMENT MUTU

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Quan?

“Imaginem que el GPS del cotxe només donés informació un cop acabat el viatge i que li digués que està recalculant la ruta, que és a 70 quilòmetres d'on volia anar... Quan et cal ajuda del GPS és durant la ruta, no al final del viatge.

Cal fer el mateix amb els aprenents.”

Arthur Levine

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Quan?

No el deixem per quan sigui massa tard!

“I left feedback on their final essays, which they never collected”

Feedback for Learning
Closing the assessment loop

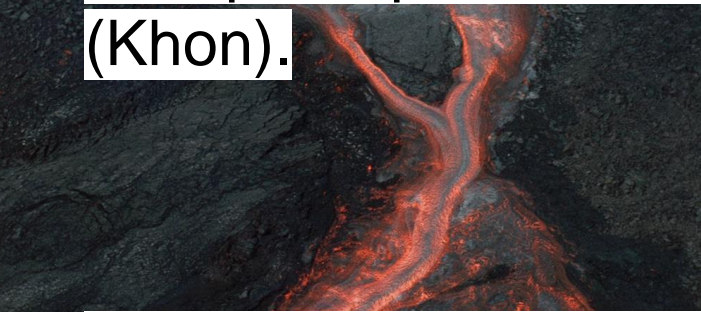
feedbackforlearning.org
#feedbackforlearning

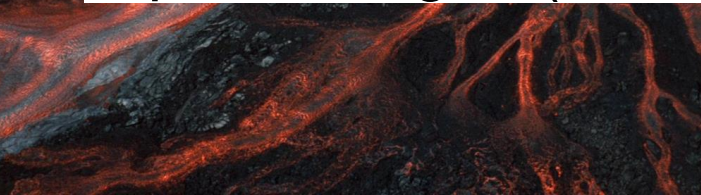
Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Mai qualifiquis els alumnes quan estan encara aprenent
(Khon).

Els alumnes veuen la nota, freqüentment, com el final de
l'aprenentatge.” (Hattie)

A mode de conclusió

En què hem avançat en aquests anys? (Neus Sanmartí)

1. Importància de compartir amb els aprenents per què els proposem fer unes determinades activitats **(el seu objectiu)**
2. Necessitat de reconèixer els **punts de partida**
3. Importància de construir conjuntament criteris per decidir si es va progressant i com fer-ho **(criteris d'avaluació)**
4. Necessitat de rebre i donar **feedback** a partir de l'**autoavaluació** i **coavaluació**, per reconèixer què ja es fa prou bé i anar superant dificultats
5. Necessitat de que els aprenents disposin d'**eines** per recollir proves que evidenciiïn que van aprenent

Ticket de sortida

Què entenc ara per feedback?

(One minute paper)

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

“Diga’m com avalues i
et diré quina societat
construeixes”

Nina Hidalgo i F. Javier Murillo (UAM)

Per saber-ne més

Carless, D. (2016). *Diseñar el feedback para promover el diálogo*. En Cabrera, N. y Mayordomo, R.M. (eds.) (2016). *El feedback formativo en la universidad. Experiencias con el uso de la tecnología*. Barcelona: LMI. (Colección Transmedia XXI)

Descarregable a: <http://www.lmi.ub.es/transmedia1/>

Hattie, J. (2017). *El flujo de la clase: El lugar del Feedback*. En *Aprendizaje visible “para profesores”*. Editorial Paraninfo.

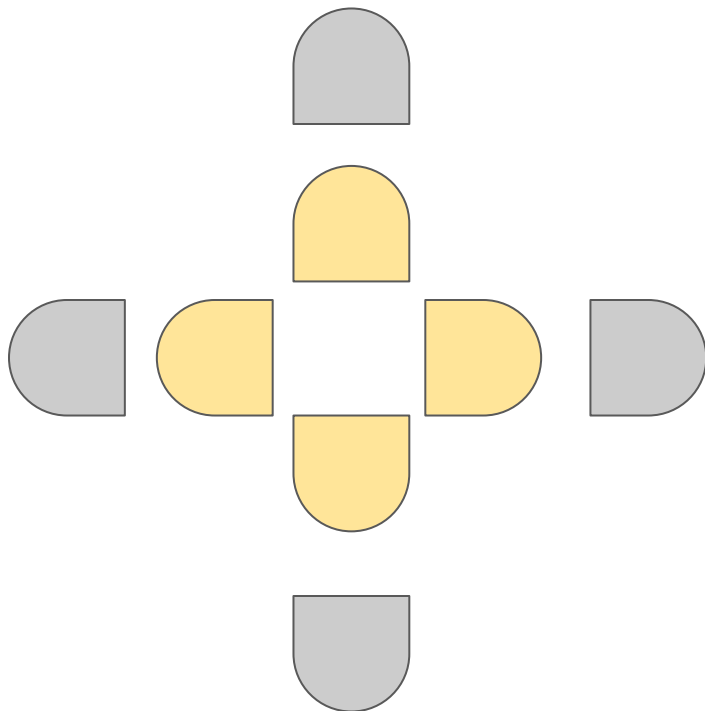
Ruiz, H. (2020). *Com aprenem*. Editorial Graó. Barcelona.

Sanmartí, N. (2020). *Avaluar és aprendre*. Departament d'Educació Generalitat de Catalunya.

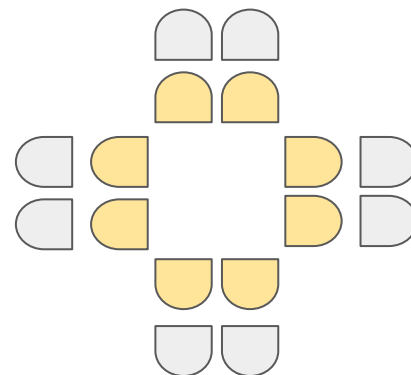
Web del grup Avaluar per Aprendre: www.avaluarperaprendre.cat

Debat socràtic (1a part)

Debat socràtic amb 8 participants

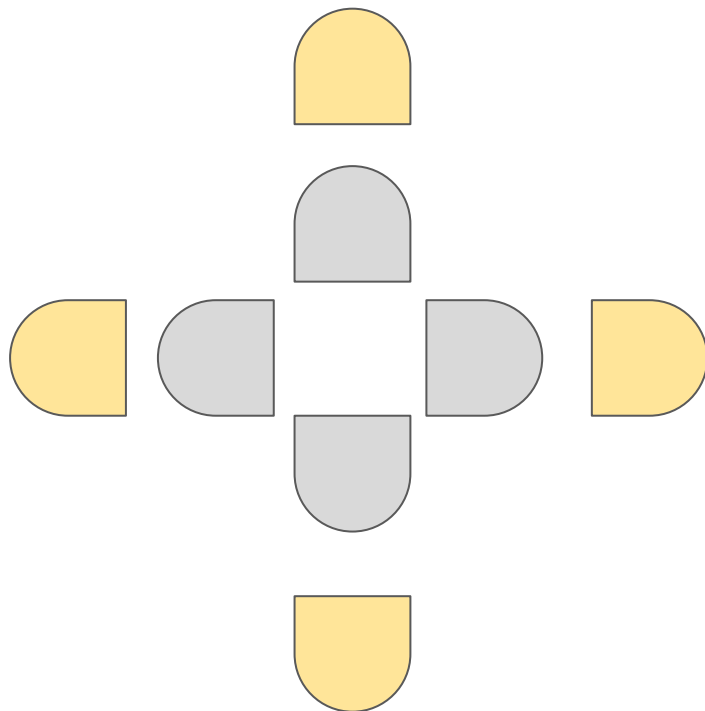

Debat socràtic amb 16 participants

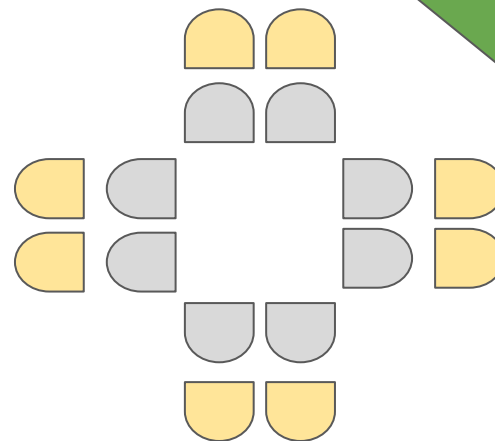

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

Debat socràtic (2a part)

Debat socràtic amb 8 participants

Debat socràtic amb 16 participants

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat

3. Conversem i reflexionem sobre el feedback

- **Debat 1 - Retroalimentació per pensar: cercant la resposta.**

En lloc d'ajudar els alumnes donant-los les respostes, anima'ls a pensar de manera autònoma afegint al teu model preguntes, idees i indicis.

- **Debat 2 - Iniciar espirals de retroalimentació dels estudiants**

Un espiral de retroalimentació és un procés per comprovar i refermar l'aprenentatge, que té un caràcter específic, és senzill d'usar, no serveix per qualificar i està centrat en un objectiu d'aprenentatge.

És el feedback, una eina poderosa per avaluar?

Pauta d'observació sobre el debat del feedback

Observació de les aportacions que fa la meua parella en el debat:	Si	No	Comentaris, exemples...
Connecta la lectura amb la seva experiència a l'aula?			
Aporta idees constructives i les argumenta?			
Incorpora idees o aportacions dels altres participants en el seu discurs?			
Obre nous fils de conversa centrats en el debat?			

Pauta d'observació Debat socràtic i dinàmica

1. Connecta la lectura amb la seva experiència a l'aula?
2. Aporta idees constructives i les argumenta?
3. Incorpora idees o aportacions dels altres participants?
4. Obre nous fils de conversa centrats en el debat?

Grup de treball : "Avaluar per aprendre"
Rosa Sensat

Per acabar una cita del pedagog Miquel Soler i Roca

Eduquem per fer de la persona
un ésser més lliure,
més capaç,
més autònom,
més solidari i
més feliç.

Grup de treball : “Avaluar per aprendre”
Rosa Sensat